

**TỔNG THỐNG NGÔ ĐÌNH DIỆM
TỔNG TƯ LỆNH QUÂN LỰC
VIỆT NAM CỘNG HÒA**
dưới mắt của một sĩ quan được phục vụ gần Ông.

Tôn Thất Thiện

I

Một tác phẩm quan trọng

Trong thời gian qua, có rất nhiều hồi ký, hồi ức, tự truyện v.v... được xuất bản. Trong số tác giả của những sách đó có nhiều tướng tá, chính khách Việt Nam. Ban đầu, cũng như nhiều người khác, tôi cũng tò mò đọc những sách đó để xem tác giả nói gì, có thể giúp mình hiểu biết thêm về những sự việc đã xảy qua, hay có học hỏi được gì bổ ích cho sự ứng xử ở đời hay không. Nhưng, sau khi đọc một số tác phẩm đó, tôi quyết định không đọc nữa. Hay, nếu có đọc, thì thường sau vài trang, hay là vài trang, thì phải bỏ sách xuống, không đọc tiếp nữa. Nói đúng hơn, là tôi không đọc được nữa. Vì sao?

Lý do là phần đông tác giả những sách đó chỉ tự tâng bốc và chạy tội cho mình, bôi lợ và đổ tội cho người khác, với những lời lẽ hung hăng, hần học, đầy ác khí, có khi dùng ngôn ngữ rất hạ cấp, và nhất là đối với người đã chết không còn đối chất với mình được, thay vì chỉ kể lại một cách trung thực, bình thản, với lời lẽ nhã nhặn, những gì mà mình đã đích thân nghe, thấy, với tư cách một nhân chứng trực tiếp, vô tư. Đối với tôi, những loại sách đó không có giá trị lịch sử, mà cũng không có giá trị triết lý, đọc những sách đó chỉ là một việc phí thì giờ.

Nhưng thỉnh thoảng may mắn cũng gặp một ngoại lệ, một tác phẩm đủ hấp dẫn khiến tôi tiếp tục đọc cho đến hết luân. Đó là tác phẩm *Nhớ Lại Những Ngày Ở Cảnh Tổng Thống Ngô Đình Diệm* (270 trang) của Đại tá Nguyễn Hữu Duệ.

Đại tá Nguyễn Hữu Duệ là một sĩ quan đã phục vụ trong Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa 24 năm (1951-1975), và năm 1960 được Quân Đội chỉ định giữ chức Phó Tư lệnh kiêm Tham mưu trưởng Lữ Đoàn Liên Minh Phòng Vệ Thủ Tỉnh Thống. Ngày đảo chánh 1/11/1963, Ông được Tổng Thống trực tiếp bổ nhiệm làm Tư lệnh Lữ đoàn đó. Tưởng cũng nên nhấn mạnh ở đây rằng không có vấn đề thiên vị tôn giáo hay địa phương. Ông Duệ không phải là người theo Công giáo, hay người gốc Miền Trung. Ông theo Phật giáo, và gốc Bắc. Nhưng Ông vẫn được Tổng Thống Diệm tin dùng, nhận lệnh trực tiếp của Tổng Thống. Ngược lại, ông đã bảo vệ Tổng Thống cho đến khi được Tổng Thống ra lệnh buông súng.

Trong “Lời nói đầu” Ông Duệ nói ông “đã cố gắng tối đa ghi lại các sự việc đúng sự thực” và nếu có chỗ sai lầm thì “không phải là do cố tình, mà vì sơ sót hoặc vì thời gian quá lâu không còn nhớ rõ được”. Ông nói tác phẩm của Ông “không phải là một hồi ký” mà “chỉ ghi những điều ghi nhận trung thực” của một sĩ quan đã phục vụ trong Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa trong suốt 24 năm trời. Nhưng tôi đã đọc hết, và kỹ, tác phẩm của Ông, và tôi tin rằng những điều Ông ấy nói là đúng với sự thật. Mà vì vậy, theo tôi, quyển sách của Ông Duệ là một tác phẩm có giá trị, mà những ai muốn biết rõ lịch sử Việt Nam trong giai đoạn Ông Ngô Đình Diệm cầm quyền cần đọc.

Quyển sách của Ông Duệ còn có một tầm quan trọng rất lớn nếu ta đặt vấn đề Việt Nam vào một khung cảnh rộng hơn của lịch sử Việt Nam trong thời gian từ 1945 trở đi. Ít người Việt Nam thấy rõ rằng, về vấn đề Việt Nam, cũng như về các vấn đề khác của thế giới, những phần tử tự nhận là “cách mạng”, “tiến bộ”, “tranh đấu cho hoà bình”, đã dốc sức nắn lấy các phương tiện thông tin để hướng dư luận về quan điểm mà họ gọi là “politically correct”, đường lối cộng sản công khai, hay cộng sản trái hình mang những danh hiệu rất quyến rũ.

Song song với sự quảng bá cho quan điểm trên đây, họ vận động rất gắt gao để tổ chức những phong trào chống đối các chính quyền mà họ cho là “phản động”, “phản dân chủ”, nghĩa là những chính quyền không áp dụng những đường lối chính sách mà họ chủ trương.

Tuyên truyền của đám trên này rất hữu hiệu, nhất là trong những quốc gia dân chủ, trong đó tự do ngôn luận được tôn trọng tuyệt đối, và báo chí thường có thái độ dè dặt hay nghi kỵ đối với chính quyền. Thái độ này lại thường được dư luận tán thành. Do đó, các nhóm “cách mạng” tha hồ tung hoành, xuyên tạc, b López, bịa đặt, làm cho dư luận hoang mang, sanh ra nghi kỵ, rồi ác cảm, và rốt cục chống đối những chính quyền chống cộng, và dần chính phủ của họ vào thế e dè với những chính quyền này, và nhiều khi lại a dua với họ và bỏ rơi đồng minh.

Chính phủ Ngô Đình Diệm là một nạn nhân điển hình của tình trạng trên đây. Nhưng có một điều nữa mà những người âm mưu hay tán thành đảo chính chính phủ Ngô Đình Diệm không thấy rõ là: những phần tử, phe nhóm, “cách mạng”, phản chiến nói trên không những chỉ muốn lật đổ chính phủ Ngô Đình Diệm, mà tất cả các chính phủ Việt Nam chống cộng, và sau khi chính phủ Ngô Đình Diệm bị lật đổ, họ vẫn tiếp tục tấn công tất cả các chính phủ kế tiếp từ 1963 đến 1975 —Dương Văn Minh, Nguyễn Khánh, Phan Khắc Sửu - Phan Huy Quát, Nguyễn Cao Kỳ, Nguyễn Văn Thiệu, Trần Văn Hương, và rốt cục kết thúc... lại với Dương Văn Minh—. Không những chỉ các chính phủ Việt Nam mà thôi. Những nhóm “cách mạng”, “phản chiến”, “politically correct”, muốn cho Việt Nam thua, vì họ muốn chính quyền Mỹ thua. Đây mới là mục tiêu chính của họ. Và các chính phủ Kennedy, Johnson, Nixon, Ford cũng là nạn nhân của họ.

Điều trên đây đã được ông David Horowitz, người tổ chức cuộc “teach in”(chiếm lớp học) để chống chiến tranh Việt Nam ở Đại Học Berkeley lần đầu tiên năm 1965, và là một trong những lãnh đạo rất hăng say và danh tiếng của phong trào phản chiến Hoa Kỳ trong những những năm 1960-1975. Nhưng những gì xảy ra ở Việt Nam dưới chính quyền “cách mạng” sau khi Cộng sản

chiếm Miền Nam làm cho ông ta mờ mắt, và ông quay lưng với phong trào, viết một loạt tác phẩm có tính cách tự thú, tố cáo phong trào, và gia nhập hàng ngũ của những người Mỹ ủng hộ Ông Reagan.

Tình trạng mà Ông Horowitz tố cáo là một tình trạng mà các tướng lãnh, nhiều chính khách, và cá nhân hay đoàn thể Việt Nam không thấy rõ. Họ đã căn cứ trên thông tin báo chí của những giới “cách mạng” Tây phương để chống đối, phá phách, bôi lọ nhau, tố cáo lẫn nhau, ngay cả đến ngày nay, như đa số hồi ký, hồi ức đã được phát hành chứng minh. Cho nên, một tác phẩm như tác phẩm của Ông Duệ là một tác phẩm rất quan trọng, vì nó không bị ảnh hưởng trực tiếp, hoặc gián tiếp, của những kẻ “cách mạng”, “phản chiến” nói trên: ông Duệ **không** viết **thêm** một tác phẩm tố cáo, bôi lọ một lãnh tụ Việt Nam để tiếp tay cho những kẻ “cách mạng”, “phản chiến” nói trên, mà lại viết một tác phẩm nói lên một cách trung thực những điều mà người ta đã không được biết về Tổng Thống Ngô Đình Diệm. Riêng về Ông, Ông nói rõ rằng Ông coi Tổng Thống Diệm như “một vị tổng thống đức độ, nhân ái, và yêu nước”, một “người yêu nước, thương dân”, một người “xứng đáng là một vị lãnh đạo chân chính, đã có công bảo vệ và đem lại độc lập tự do cho Miền Nam Việt Nam”.

Tất nhiên, như tất cả các lãnh tụ trên thế giới và trong lịch sử, Ông Ngô Đình Diệm là một người có khuyết điểm lẩn ưu điểm. Nhưng trong hơn 50 qua, các sách báo viết về ông hầu hết chỉ moi móc những khuyết điểm của ông và chế độ ông. Nay đã đến lúc cần xét lại giai đoạn Ngô Đình Diệm, và nói lên một cách trung thực, đứng đắn, lương thiện, sự thực đầy đủ về giai đoạn đó, trên căn bản những gì chưa được đưa ra ánh sáng, và trong bối cảnh của tình hình Việt Nam và thế giới trong mấy thập niên qua. Mà không những về ông Ngô Đình Diệm, mà về tất cả các nhân vật đã nắm chính quyền Việt Nam trong thời gian đó, hay trước đó, kể cả thời gian Cựu Hoàng Bảo Đại, vì họ cũng là nạn nhân của phong trào “cách mạng”, “phản chiến”, “politically correct”.

Thấu hiểu được điều trên đây sẽ giúp mọi người thấu hiểu tại sao Miền Nam Việt Nam đã lọt vào tay cộng sản một cách có

thể nói là quá dễ dàng, và tại sao các tướng lãnh đảo chánh Tổng Thống Ngô Đình Diệm là đảo chánh chính họ, với những hậu quả tai hại cho chính họ và cho dân Việt Nam. Họ đã bị những thông tin xuyên tạc về Tổng Thống Ngô Đình Diệm và chế độ của Ông làm cho nhận định sai. Điều này càng ngày càng rõ trong 40 năm qua. Nay, sau bao nhiêu năm sống ê chề trong cảnh tha hương, và dưới ánh sáng của những dữ kiện mới và xác thực, họ có thể xét lại những gì mình đã nghĩ và đã làm và điều chỉnh lại quan điểm của mình. Điều này sẽ góp một phần quan trọng trong sự hoà giải những thành phần quốc gia, giúp thực hiện đoàn kết giữa những thành phần này, một điều kiện căn bản nếu những người này muốn cuộc tranh đấu để đem lại tự do dân chủ cho dân tộc được thành công.

Tác phẩm của ông Duệ có thể được coi như là một đóng góp rất quan trọng vào cuộc xét lại nói trên. Tiếp theo nó sẽ có những tác phẩm khác tương tự, của những nhân chứng cũng được gần gũi Tổng Thống Diệm và gia đình, và biết rõ sự thực như Ông Duệ. Trong số đó có quyển *Dòng Họ Ngô Đình, Ước Mơ Chưa Đạt*,³ của Ông Nguyễn Văn Minh, nguyên Chánh Văn Phòng của Ông Ngô Đình Cẩn. Tác phẩm của Ông Minh cũng sẽ giúp ta hiểu biết thêm về Tổng Thống Ngô Đình Diệm và chế độ của Ông, vì tác giả cũng là một nhân chứng trực tiếp, ở thế quan sát được sự việc từ trong.

II

Những ưu tư lớn nhất của Tổng Thống Ngô Đình Diệm:

- không muốn binh sĩ VNCH đổ máu,
- không muốn quân đội VNCH giao tranh với nhau để tránh tan rã và mất tiềm lực chống cộng

Điều quan trọng nhất, và đáng ghi nhớ nhất về tác phẩm của Ông Duệ là: đây là lần đầu tiên mà chúng ta được nghe đương sự, Tổng Thống Ngô Đình Diệm, giải thích hành động của ông trong vụ đảo chánh ngày 1, tháng 11, 1963. Từ 40 năm nay, ta chỉ được đọc những tường thuật về Tổng Thống và chế độ của Ông qua báo chí, sách vở, phần nhiều là chỉ trích, chê bai, lèn án, nhưng những chỉ trích, chê bai, lèn án này không được phản bác, hay không được phản bác một cách chính xác, do ngay đương sự nói lên, vì lý do rất giản dị là đương sự, Tổng Thống Ngô Đình Diệm, đã mất rồi. Nhưng nay, ta được biết tại sao cuộc đảo chánh 1-11-1963 thành công dễ dàng như vậy. Tuy chúng ta được biết những điều này qua cây bút của Ông Duệ, nhưng ta có thể tin rằng đây là những chuyện có thật. Nhiều người, trong đó có tôi, cũng đã có nghe nói như vậy, nhưng không ai có thể quả quyết rằng những điều mình nghe là chính xác, vì mình không được trực tiếp tai nghe, mắt thấy. Ông Duệ là người có thể nói là ở thế biết chính xác hơn cả vì, do Tư lệnh Lữ Đoàn Phòng Vệ Tổng Thống vắng bóng trong lúc đảo chánh, Ông đã được Tổng Thống bổ nhiệm làm tư lệnh của lữ đoàn đó, và nhận lệnh trực tiếp từ Tổng Thống.

Hai lệnh quan trọng nhất, và nói những điều đáng ghi nhớ,

đặc biệt là đối với binh sĩ của Quân Lực Việt Nam Cộng Hoà hồi đó là:

1/ Tránh đổ máu,

2/ Buôn súng.

Lệnh tránh đổ máu được ban ngay từ đầu lúc có tin đảo chính, lúc 1 giờ trưa ngày 1/11/1963.

Lệnh buôn súng được ban ra vào sáng sớm ngày 2/11/1963.

Hai lệnh này đã làm cho cuộc đảo chánh thành công dễ dàng, và Tổng Thống bị sát hại.

Nhưng qua hai lệnh này, ta thấy rõ những ưu tư lớn nhất của Tổng Thống Ngô Đình Diệm, trong tư cách Tư lệnh tối cao của Quân đội Việt Nam Cộng Hoà, và trong tư cách lãnh đạo tối cao của Quốc gia Việt Nam Cộng Hoà.

Vì những sự kiện trên đây có một tầm quan trọng đặc biệt, tôi xin trích dẫn chi tiết dưới đây những đoạn trong tác phẩm của Ông Duệ nói về những sự kiện đó, để cho được linh động, trực tiếp.

Tổng Thống Ngô Đình Diệm không muốn đổ máu binh sĩ

Trong chương nói về “Cuộc đảo chánh 1-11-1963” (tr. 157 và kế tiếp), Ông Duệ thuật lại những sự kiện như sau:

Lúc 1 giờ trưa ngày 1-11-1963.

Ông Duệ (lúc đó đang còn là Thiếu tá) đang nầm đọc sách, lính gác báo cáo có một số lính lạ đang tiến về phía thành Cộng Hoà. Ông Duệ đứng trên lầu cao, thấy # 2-3 đại đội Thủy Quân Lực Chiến đang núp sau gốc cây to, sau thành Cộng Hoà, phía đường Hồng Thập Tự. LĐPVTT đã báo động. Sau khi quan sát kỹ thì biết chắc đó là # 2 đại đội TQLC. Ông ra lệnh cho 1 đại đội có thiết giáp tăng cường, cùng trung úy Bảo (trưởng phòng 5 lữ đoàn) vây bọc hai đơn vị này, hỏi lý do tại sao lại xâm nhập khu gần LĐPV, là nơi đơn vị nào vào gần cũng phải thông báo trước.

Ông dặn phải cố tránh giao tranh, vì là bạn cả.

“Sau đó trung úy Bảo đưa hai sĩ quan, trong đó có một đại đội trưởng của TQLC vào trình diện tôi.

Tôi hỏi do lệnh của ai mà các anh xâm nhập Đặc Khu 1, với mục đích gì. Vị đại đội trưởng cấp bậc trung úy, trả lời rất lễ phép.

-Thưa thiếu tá, chúng tôi đang hành quân ở Tây Ninh thì được lệnh về đây để bảo vệ tổng thống, vì lữ đoàn phòng vệ làm phản.

Tôi nghĩ trong đầu là sao giống hệt ngày 1/11/1960, họ cũng nói với anh em Dù như vậy để tạo ra cớ gây binh biến.” [Về điểm này, xin xem thêm chi tiết ở đoạn dưới, tr.8]

-Các anh đã bị lừa rồi, làm gì có chuyện này. Các anh là sĩ quan và rõ là với số thiết giáp, súng phòng không và súng máy trong Thành thì liệu các anh có chống đỡ nổi không”.

- Thưa thiếu tá, chúng tôi chỉ thi hành lệnh trên thôi”

Ông Duệ ra lệnh cho TQLC rút, tập trung tại trại Hoa Lư, chờ trình tổng thống, không được động súng.

Ông Duệ trình tổng thống qua sĩ quan tùy viên.

Tổng thống ra chỉ thị:

“**Cố tránh đổ máu, và đợi lệnh**”. (*Gạch đậm trong bài này là do tôi T.T.T.*)

Thiếu tá Duệ không liên lạc được với Trung tá Khôi (tư lệnh LĐPVTT), Thiếu tá Hùng (tham mưu trưởng Biệt Bộ Phủ Tổng thống). Không liên lạc được với Tuống Khiêm.

Một loạt đạn pháo binh phóng vào thành Cộng Hoà.

.....

Đại đội 3 đóng ở Sở Thú báo cáo bắt được một thiếu tá Hải quân tên là Lực, và một đại úy tên là Giang, họ tướng là quân của lữ đoàn là quân của phe đảo chánh, nên họ nhờ vào báo cáo lên tổng tham mưu là họ đã giết được đại tá Quyền, tư lệnh Hải

quân rồi.”

Ông Duệ liên lạc lên Tổng Tham Mưu, gặp trung úy Bùi Xuân Đáng, Quân cảnh, “được biết ở trên đó vẫn bình thường, chỉ có một số tân binh quân địch ở Quang Trung lên tăng cường mà thôi...” [một sĩ quan khác cho biết là] “lực lượng phòng thủ ở đó rất sơ sài, với một số tân binh ở Quang Trung lên, trông ngơ ngác l้า”

.....

“Tôi lại trình tin tức mới thu tập được ở tổng tham mưu lên tổng thống, và nêu ý kiến nếu lữ đoàn phòng vệ chỉ giữ dinh Gia Long và thành Cộng Hoà, thì chắc chắn sẽ bị tấn công bởi nhiều đơn vị. Do đó xin tổng thống cho bỏ thành Cộng Hoà, dồn lực lượng chính là thiết giáp và 3 đại đội của lữ đoàn, kéo lên tấn công thẳng vào tổng tham mưu.”

“Tổng thống không đồng ý, và ra lệnh rõ ràng như sau qua sỹ quan tùy viên:

- Bảo Duệ đừng nóng nảy, tổng thống đang liên lạc với các tướng lãnh để tránh đổ máu”

Lúc 4 giờ chiều ngày 1/11/63

Trung tá Lê Như Hùng [Tham mưu trưởng Biệt bộ Thủ Tướng] điện thoại. Ông Duệ báo cáo tình hình “ngoài pháo kích thì chưa thấy có gì nguy hiểm, đã bắt gọn đại đội TQLC ngay từ đầu, và bắt họ về trại của họ rồi. Việc bảo vệ dinh Gia Long và thành Cộng Hoà, tôi tin là nếu bị tấn công thì mình thừa sức chống trả. Trung tá có ý kiến gì không?”

-Ồ, ồ! moa sẽ vào và sẽ gọi lại cho Duệ”.

Nói xong ông cúp máy và tịt hơi luôn. Thiếu tá Duệ nhận xét:

“Thật hết nói! Ngày thường ở cạnh cụ bao nhiêu quan to, nay sự việc xảy ra thế này, tôi lại là người cao cấp ở đây”

Lúc này pháo binh Sư Đoàn 5 – Nguyễn Văn Thiệu – đã pháo rất nhiều vào thành Cộng Hoà.

Lúc sáng sớm 2/11/ 1963

Tổng thống ra lệnh buông súng

Lúc khoảng 2 giờ sáng, Tổng Thống bảo Đại úy Đỗ Thọ gọi về hỏi anh em có bị chết và bị thương nhiều không.

Lúc gần sáng, Tổng Thống Diệm ra lệnh buông súng, “vì không muốn binh sĩ đổ máu..., vì sợ anh em bảo vệ cho ông đổ máu, sợ quân đội anh em giao tranh với nhau mất tiềm lực chống cộng, mà ông bị làm nhục, phải chết trong tay những kẻ thù, trong một xe thiết giáp.”

Theo đại úy Lê Công Hoàn: “Từ đầu chí cuối, cụ luôn nhắc phải tránh đổ máu, như anh đã gọi dây nói cho tôi nhiều lần. Cụ sợ tôi nóng nẩy, nếu tấn công vào tổng tham mưu thì đổ máu, và nhỡ chết các tướng lãnh đang họp.”

Hoàn kể tiếp: Lúc anh trình xin tấn công tổng tham mưu thì nhiều người đồng ý. Cụ là ông Cao Xuân Vỹ vì quá sốt sắng, rằng cụ là tổng tư lệnh quân đội mà lại ra lệnh cho quân đội đánh nhau sao được. Tôi nghĩ cụ muốn từ chức cho êm đẹp, để anh em không đổ máu. Ngoài ra, chắc cụ cũng nghĩ rằng các tướng lãnh vẫn còn mến cụ và đảo chính là do Mỹ tạo và ép các tướng lãnh phải làm.

Ông Duệ nói ông cứ thắc mắc tại sao đảo chính lại quá dễ dàng vậy. Và ông trả lời:

“Tôi nghĩ chỉ vì cụ quá tin người... Vì quá tin người nên tổng thống cứ giao cho tướng Đính, tướng Khiêm là đủ. Không nghĩ đến trường hợp chính các ông này làm phản, nên mới chết một cách thảm như vậy... tướng là ông sẽ được đối xử tử tế bởi các tướng lãnh đảo chính, vì hầu hết những vị này đều do ông gán sao cho họ... Lúc đầu, cụ nghĩ rằng các tướng bị uy hiếp bởi một nhóm phản loạn. Nhưng sau khi gặp tướng Đôn và tướng Đính qua điện thoại thì cụ thất vọng”. [Về tướng Khiêm, xin xem chi tiết nơi chỉ dẫn 6, trang 11].

Tôi đã trích rất chi tiết chương nói về vụ đảo chính tháng 11, 1963, vì nó cho thấy rõ là Tổng Thống Ngô Đình Diệm

- 1/ thương binh sĩ VNCH, không muốn họ đổ máu;
- 2/ không muốn quân đội VNCH mất tiềm lực chống cộng vì tan rã do giao tranh với nhau;
- 3/ thà từ chức, ra lệnh cho binh sĩ LĐPVTT buông súng, chớ với tư cách là Tổng Tư Lệnh Quân Lực Việt Nam Cộng Hoà, Ông không thể ra lệnh cho quân đội Việt Nam đánh nhau được, dù rằng, như qua những tiết lộ của Đại tá Nguyễn Hữu Duệ, cuộc đảo chánh có thể dẹp tan được ngay từ đầu. Ông Duệ nói:

“Tuy là sĩ quan cấp nhỏ, nhưng lúc ấy tôi suy đoán là không ai có thể đảo chánh được. Ngay cả một đơn vị lớn như sư đoàn 7, sư đoàn 5, hay nhảy Dù, hay Thủy quân lục chiến, cũng không thể nào tấn công vào dinh được, vì với Lữ đoàn phòng vệ và các loại vũ khí tối tân đủ để cầm cự một thời gian lâu. Ngoài ra, còn lực lượng đặc biệt....”

Lúc đó, lực lượng đảo chánh chỉ có hai đại đội TQLC trong khi LĐPVTT có đến 2000 quân trang bị đầy đủ, có cả xe tăng, thiết giáp, đại liên; và ở Tổng Tham Mưu chỉ có một số tân binh từ Quang Trung tăng cường, mà lại “trông ngơ ngác lấm”, chỉ cần đánh thúc vào đó là vô hiệu hoá được các tướng lãnh đảo chánh. Nhưng thay vì để cho LĐPVTT làm những gì cần thiết để bảo vệ Tổng Thống và chế độ, thì Tổng Thống lại ra lệnh cho Tư lệnh LĐPVTT tránh giao tranh, và riêng về Ông thì Ông ra lệnh cho LĐPVTT buông súng, để rồi bị đối xử tàn tệ và hạ sát bởi những kẻ mà ông nghĩ rằng dù sao cũng còn chút tình nghĩa đối với ông, và đã lau giày cho anh em Ông hay quỳ trước mặt Ông. [Về hai điểm này, xin xem chi tiết ở đoạn sau, tr. 11]

Tướng ở đây cũng cần nói là Tổng Thống Diệm không những nghĩ rằng các tướng lãnh không có ác ý với ông, mà binh sĩ lại còn không có lý do để chống ông. Điều này rất đúng, và cũng là rất quan trọng trong việc xét lại lịch sử Việt Nam trong thời gian Tổng Thống Ngô Đình Diệm cầm quyền.

Về thái độ các tướng lãnh và động cơ thúc đẩy họ thoả hiệp với Mỹ để mưu đồ đảo chánh Tổng Tư Lệnh của họ thì G.S. Hoàng Ngọc Thành đã có nói đầy đủ trong tác phẩm *Những Ngày*

Cuối Cùng Của Tổng Thống Ngô Đình Diệm,⁴ tưởng không cần nói lại ở đây.

Về thái độ của binh sĩ, thì trong cả hai cuộc đảo chính 11/11/1960 và 1/11/1963, những đơn vị được điều động vào Sài-Gòn đều được giải thích lý do là để cứu Tổng Thống bị LDPVTT làm loạn, nghĩa là họ bị cấp chỉ huy của họ lưỡng gạt. Ở đây xin nhường lời cho Ông Duệ, người nhân chứng và liên can đến cả hai biến cố.

Về vụ đảo chánh tháng 11, 1963 thì đã kể ở trên rằng hai đại đội đầu tiên xâm nhập khu Phủ Tổng Thống khai với Đại tá Duệ là họ được lệnh từ Tây Ninh về Sài Gòn “để bảo vệ tổng thống, vì lữ đoàn phòng vệ làm phản”. Ngay cả hai sĩ quan ám sát Đại tá Quyền, tư lệnh Hải quân, cũng tưởng rằng LDPVTT thuộc phe đảo chánh nên họ nhờ báo cáo với Tướng Đôn là họ đã giết được Đại tá Quyền “vì Đại tá Quyền nhất định không theo phía đảo chánh”.

Về vụ đảo chánh ngày 11/11/1960, thì Ông Duệ kể như sau:

“Trung đoàn 12 [do Thiếu tá Duệ chỉ huy], Sư đoàn 7, từ Bà Rịa, về chiếm lại đài phát thanh ngày 12/11/60. Khi đi qua thành Cộng Hoà, anh em ở trên lầu trong thành thấy binh sĩ của tôi đi qua vẫy tay chào, anh em cũng vẫy tay chào lại, có vẻ thân mật lắm. Một vài binh sĩ hộ tống của tôi còn hô: ‘Ngô tổng thống muôn name’, anh em trong thành vẫy tay”

“...anh em quân đội vẫn còn tình đồng đội. Chỉ có một số cấp cao nhiều tham vọng gây ra cuộc đảo chánh này, chứ anh em ở dưới, đâu có oán hận gì tổng thống mà muốn đảo chánh ông?”

“Sau này tụi tôi mới biết là một số cấp chỉ huy đã lừa anh em, nói là lính lữ đoàn phòng vệ phủ tổng thống làm phản, nên anh em phải tấn công thành để cứu tổng thống.”

[Nhóm đảo chánh do Đại tá Nguyễn Chánh Thi cầm đầu] “Họ ngụy tạo lý do là lính lữ đoàn phòng vệ làm phản, để lừa anh em nhảy dù...”

Một điểm chót được tác phẩm của Đại tá Duệ soi sáng nữa là vấn đề: ai đã giết Tổng Thống Ngô Đình Diệm? Ông Duệ nói:

“Kẻ giết ông, tôi biết chắc là đại úy Nhung, cận vệ của trung tướng Minh, và thiếu tá Dương Hiếu Nghĩa. Đại úy Nhung đã chết...

“Còn thiếu tá Nghĩa, dù ông cố cải chính, nhưng căn cứ vào hành động của ông, cũng như một số nhân chứng, chỉ có những người ngây thơ tới mức ngu xuẩn mới tin là ông đã không nhúng tay vào vụ thảm sát này.... Thiếu tá Vũ Quang (sau lên đại tá) là bạn cùng khoá với tôi, và cũng đã phục vụ ở lữ đoàn một thời gian, kể với tôi là mắt anh thấy thiếu tá Nghĩa vừa đi vừa lau bàn tay đẫm máu, vào báo cáo với trung tướng Minh (anh Quang bây giờ cũng ở Hoa Kỳ). Một hạ sĩ quan Quân cảnh (rất tiếc không nhớ tên anh), kể với tôi là anh ấy cũng thấy ông Nghĩa tay vẩy máu...”

Về vấn đề này tôi [Tôn Thất Thiện] xin góp thêm những chi tiết sau đây. Năm 1978, nhân dịp viếng Paris, tôi có đến ăn cơm ở tiệm cơm của Tướng Nguyễn Khánh, và tôi hỏi Ông ấy: ai đã giết Tổng Thống Diệm? Ông trả lời rằng điều này đã được nêu ra ở Đà Lạt trong một buổi hội có mặt tất cả các tướng sau cuộc chỉnh lý, cho nên “ai cũng biết”. Nhưng Ông ấy không nói thêm gì nữa, cho nên tôi vẫn không biết “ai” là ai.

Phần khác, tôi cũng nhiều lần hỏi Tướng Dương Văn Minh, thì Ông cam đoan với tôi rằng Ông “không có làm việc đó”, nhưng Ông cũng không rõ là ai đã làm “việc đó”. Tuy nhiên, có một lần Ông nói với tôi rằng những người giết Tổng Thống Diệm “thuộc Đại Việt”. Điều này khiến chúng ta tin rằng những gì Ông Duệ nói là đúng, vì Đại tá Nghĩa thuộc Đại Việt. Ông Duệ đã soi sáng thêm vấn đề ai giết Tổng Thống Diệm. Đây cũng là một điểm rất quan trọng trong tác phẩm của Ông.

Trên đây tôi đã nói nhiều về cuộc đảo chánh 1/11/1963 vì đó cũng là trọng tâm của tác phẩm của Đại tá Duệ. Trên bìa sau của sách, Ông ấy có ghi rõ: “Kỷ niệm 40 năm ngày Tổng Thống Ngô Đình Diệm bị thảm sát”, và những tiết lộ của Ông giúp ta hiểu rõ rằng Tổng Thống đã bị thảm sát vì, với tư cách là Tổng tư

lệnh Quân đội và lãnh đạo của Miền Nam đang chống xâm lăng Cộng sản, ưu tư lớn nhất của Ông không phải là bám lấy chức vị Tổng Thống, mà là tránh không để cho Quân Lực Việt Nam Cộng Hoà tan rã để bảo đảm tiềm lực chống cộng của nó. Nhưng qua những gì Ông Duệ kể, ta thấy rằng, rủi cho Việt Nam, ưu tư của các tướng lãnh lại không như thế.

Cuộc đảo chánh Tổng Thống Ngô Đình Diệm đã có những hậu quả ra sao, mọi người nay, sau 40 năm, chắc đã thấy rõ. Hậu quả là một sự bất hạnh cho Việt Nam, không những cho những người không liên quan đến đảo chánh, nhưng ngay cả cho những người đã dính líu vào việc đảo chánh đó. Riêng các tướng lãnh đảo chánh chắc đều cảm thấu sự thật sau đây, đã được Ông Tôn Thất Thiết nói với tướng Tôn Thất Đính: “Toa đảo chánh Ông Cụ là toa đã tự đảo chánh!”⁵ Một câu nói thấm thía trong cảnh sống lưu vong, khổ nhục ở trên đất Hoa Kỳ!

III

Những chuyện linh tinh

Ngoài đề tài trên đây, tác phẩm của Ông Duệ còn đề cập đến nhiều đề tài khác, nhưng vì thiếu chỗ nên tôi chỉ đề cập sơ qua một số sự việc đáng ghi.

Ngoài những dữ kiện liên quan mật thiết đến vụ đảo chánh ngày 1/11/1963 Ông Duệ còn đề cập đến Tổng Thống Ngô Đình Diệm trong tư cách con người. Ông kể nhiều chuyện về khía cạnh này, nhưng ở đây không thể thuật lại hết. Chỉ có thể tóm tắt với một đoạn trích sau đây. Được phục vụ gần Tổng Thống, Ông Duệ đã coi đây như là một “cơ duyên”. Ông nói nhờ cơ duyên này mà ông biết rõ “Tổng Thống là một người rất đạo đức và liêm chính, lại kèm theo một nếp sống rất dản dị, khiêm nhường. Trong những năm tháng gần ông, tôi chưa từng thấy ông đòi hỏi riêng gì cho cá nhân mình, mà chỉ thấy lúc nào ông cũng ưu tư cho dân, cho nước... xứng đáng là một vị lãnh đạo chân chính...”

Trong những chi tiết Ông Duệ ghi về Tổng Thống, ngoài ưu tư của Tổng Thống đối với Quân đội, có một chuyện đáng nhắc đến: sau 10 năm cầm chính quyền, ở trong một địa vị mà có thể ra lệnh cho các cơ quan hữu trách – Tổng ngân khố, Ngân hàng Quốc gia, Sở hối đoái – trao trực tiếp cho Ông bao nhiêu tiền cũng được, nhưng Ông chỉ có gần 3 triệu đồng (Đồng Việt Nam, không phải là US \$), xấp xỉ 10 lần số lương và phụ cấp hàng năm mà Ông nhận được trong chức vụ Tổng Thống... Về tài sản, Ông chỉ dự định mua một ngôi vườn ở Gia Định, ráp danh Bình Dương, gần Sông

Vàm Cỏ, đặt tên là “Phượng Hoàng” để ở lúc hưu trí, ngoài ra không có gì khác, ở trong nước cũng như ở ngoại quốc. Ông Duệ, có đi theo ông viếng ngôi vường ấy, nói “so sánh với nhà của phó tổng thống và các ông bộ trưởng, tôi nghĩ mà thương ông”.

Ông Duệ cũng có nói đến các người khác trong gia đình Tổng Thống, nhiều hơn cả là về Ông Đại sứ Ngô Đình Luyện. Ông đã được tiếp xúc nhiều nhất với Ông này, và được nghe Ông kể nhiều chuyện lý thú, đặc biệt là: 1/ chuyện ông đi Hồng Kông về bị nhân viên Hải quan đòi khám xét hành lý của ông do lệnh của chính Tổng Thống vì đó là cách đánh tan các tin đồn ác nói ông đi Hồng Kông để chuyển tiền lậu cho thương gia Tàu, 2/ chuyện Ông làm trung gian giữa Cựu Hoàng Bảo Đại và Ông Diệm trong vụ Ông Diệm được bổ nhiệm làm Thủ Tướng tháng 6 năm 1954 (kết quả của một sự thương lượng giữa Cựu Hoàng và Ông Diệm, căn cứ trên nhận định tình hình khẩn trương lúc đó, chớ chẳng dính líu gì đến chính phủ Hoa Kỳ, như báo chí Tây phương thường quả quyết); 3/ chuyện ông tướng Đính cối giày cho ông công khai trước mắt tất cả mọi người. [xin xem chi tiết ở đoạn sau]

Về ông, bà Ngô Đình Nhu, Đức Cha Ngô Đình Thục, và Ông Ngô Đình Cẩn, Ông Duệ chỉ có nhắc qua, vì trong chức vụ của Ông, Ông không có tiếp xúc gì mấy với hai người này.

Ngoài Tổng Thống và gia đình Ông, Ông Duệ có nói đến Thống tướng Lê Văn Ty, Ông Ty đã thốt ra lời rất trung thực và sáng suốt sau đây khi nghe tin Tổng Thống bị hại: “Mấy thằng tướng này làm sao làm lãnh tụ được mà cũng đòi – có thằng nào chịu phục thằng nào đâu. Tụi nó giết ông cụ thì sau này tụi nó sẽ hối hận. Tìm đâu được người yêu nước và can đảm như ông Diệm, nghĩ đến ông tao muốn khóc...”. Tướng Ty đã tỏ ra là đã trung thực và thấy xa.

Về các tướng khác, Ông Duệ cũng có đề cập đến, nhưng chỉ qua loa, vì trọng tâm tác phẩm của ông là cách cư xử của Tổng Thống Diệm trong cương vị của một Tổng Tư Lệnh và một lãnh đạo quốc gia. Ba ông tướng được Ông đề ý nhiều hơn cả là các Ông Trần Văn Đôn, Tôn Thất Đính và Trần Thiện Khiêm: ông Đôn là chủ chốt trong âm mưu tổ chức đảo chánh, còn hai ông

Đính và Khiêm là những người được Tổng Thống tin nhất, có thể nói là giao mạng sống cho họ, nhưng Tổng Thống không hề ngờ rằng, phút chót, họ lại phản bội Ông. Như Ông Duệ nhấn mạnh, nếu không có sự phản bội của hai ông này thì đảo chánh không thành công được.⁶ Tuy dùng lời lẽ từ tốn, nhưng Ông Duệ đã phê phán các ông tướng này khá gắt gao. Đối với các tướng khác, như tướng Nguyễn Khánh và tướng Nguyễn Chánh Thi, thì Ông chỉ tỏ vẻ khinh khi. (Tướng Khánh là lãnh đạo Quốc gia “mà hành động như một thằng hề”; Tướng Thi là “một người vô biền không có ý thức gì về chính trị”).

Có hai chuyện mà tôi thấy đáng đề cập đến. Nó liên hệ đến những người mà người ta khó ngờ là phản bội Tổng Thống, vì trước ngày đảo chánh, họ thường được coi như là những người hết mình về Tổng Thống.

Trước hết là tướng Đính. Ông đã đóng một vai trò then chốt trong vụ đảo chánh, nhưng ông cũng là một người xưng “con” với Ông Ngô Đình Cẩn, đã cởi giày cho ông Đại sứ Luyện trước mắt mọi người, và đã quỳ trước Tổng Thống.

Về vụ cởi giày cho Đại sứ Luyện, Ông Duệ nói đã được anh em cận vệ kể như sau:

“Khi tổng thống lên Pleiku, lúc ấy thiếu tướng Tôn Thất Đính làm tư lệnh Quân khu II. Phái đoàn của tổng thống khá đông, có mấy vị đại sứ và cả ông Luyện đi thăm khu dinh điền. Gặp hôm trời mưa, đường trơn, tổng thống đã thay giầy bốt riêng, ông Luyện vẫn đi giầy thường, thiếu tướng Đính phải ra lệnh lấy giầy vải nhà binh cho ông Luyện thay.

Khi mang giầy đến, thiếu tướng quỳ xuống cởi giày cho ông Luyện trước sự ngạc nhiên của tất cả sĩ quan và phái đoàn....

Tôi hỏi ông Luyện về việc này, ông nhận là đúng. Ông nói thêm: Chắc ông Đính nghĩ mình là con cháu trong nhà nên có cử chỉ ấy. Ông nói: Ông Đính nhận là con nuôi ông Cẩn, và gọi tôi là cậu, xưng con”

Chuyện thứ hai liên quan đến Tướng Đính và một số tướng tá khác, trong đó có những tướng tá, thường cũng được coi như là

người được Tổng Thống Diệm tin dùng, nhưng cũng tham dự vào đảo chánh 1/11/1963, như tướng Nguyễn Ngọc Lễ, tướng Đỗ Mậu (lúc đó còn là đại tá), trung tá Hùng (Tham mưu trưởng Biệt bộ Thủ Tỉnh Tổng Thống) đã biến dạng ngày đảo chánh, được nói đến ở trên).

Chuyện xảy ra vào dịp Tết 1963, chỉ 10 tháng trước ngày đảo chánh. Ông Duệ kể như sau:

“Sau khi phái đoàn tướng tá chúc tết ra về, đại úy Hoàn, sĩ quan tùy viên vãy tôi, và chỉ vào phòng tổng thống. Tôi ghé xem, thấy trung tướng Lễ, thiếu tướng Đính, đại tá Mậu, trung tá Hùng, và thiếu tá Xích (tỉnh trưởng Gia Định)⁷ đang quỳ một dọc trước bàn của tổng thống. Các vị nhân danh là con cháu trong nhà, chúc tết một lần nữa.”

Hoàn nói với tôi – Anh xem chả có tư cách gì, mặc quân phục mà quỳ chướng quá. Tôi cũng nói mấy ông này đặt cụ vào chuyện đã rồi, vì tôi nghĩ ông cụ đâu có thích chuyện này. Ngày 1-11-1963 các ông Lễ, Đính, Mậu là những người đầu não trong tham mưu đảo chính, và chính ông Lễ đã xui trung tướng Dương Văn Minh là “Nhổ cổ phải nhổ cả rễ” theo như đại tá Nguyễn Văn Quan, phụ tá tướng Minh kể với tôi.”

Ông Duệ còn bàn về rất nhiều chuyện khác, như: Đại tá Phạm Ngọc Thảo, Tổng Thống Trần Văn Hương, Hoàng Thái Hậu Từ Cung, Thanh gươm của Đề Thám, (ai lấy) Kho tàng của Bảy Viển, v.v... với nhiều chi tiết rất hấp dẫn. Nhưng những chuyện đó không liên quan mật thiết đến đề tài chính của bài này, là Tổng Thống Ngô Đình Diệm và cuộc đảo chánh 1/11/1963, nên tôi không nói đến ở đây.

Tôi xin kết thúc với một suy ngẫm sau khi đọc những gì được Đại tá Duệ tường thuật: thật là mỉa mai rằng Tổng Thống Ngô Đình Diệm, người muốn tránh Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa bị tan rã vì giao tranh với nhau, và lo lắng cho sinh mạng binh sĩ đang được dàn ra xung quanh và trong Thành Cộng Hòa, và ngay cả sinh mạng các tướng lãnh đang họp trong Tổng Tham Mưu để mưu đảo chánh, thì lại bị hạ sát, còn những tướng lãnh lại chẳng

nghĩ gì đến hậu quả hành động của họ cả thì lại phây phây. Nhưng cũng chẳng được bao lâu. Thống tướng Ty đã tiên đoán là: “Tui nó giết ông Diệm thì sau này tụi nó sẽ hối hận”. Nhưng bất hạnh thay! Họ có hối hận thì cũng trễ rồi. Vì các tướng lãnh “chẳng thằng nào phục thằng nào”, đảo chánh nhau lung tung, cho nên Quân Lực Việt Nam Cộng Hoà tan rã, không còn khả năng chống cộng để bảo vệ Miền Nam, buộc Mỹ phải can thiệp trực tiếp, làm Miền Nam Việt Nam mất chính nghĩa, mà họ cũng không thành công được, và rốt cục họ bỏ rơi Miền Nam, còn những tướng đảo chánh đều phải theo đuôi hàng triệu người Việt khác tha hương cầu thực.

*Viết cho Lễ Tưởng Niệm
Tổng Thống Ngô Đình Diệm thứ 40.
Ottawa, tháng 11, 2003*

